

GOUDVINK / Tekening H. J. Slijper

GOUDVINKPROBLEMEN

Door Dr. J. de Lange

De goudvink is een vogel, die al een jaar of zes mijn speciale belangstelling heeft. Toen ik ontdekte dat hij in het winterseizoen regelmatig en soms in vrij groot aantal voorkwam in mijn woonplaats Bilthoven, deed zich direct de vraag voor: zijn dit uitsluitend rondzwervende exemplaren van elders of zitten er ook vogels tussen, die hier ter plaatse broeden.

Aangezien mijn speciale waarnemingsgebied Bilthoven Noord, met zijn vele grote villatuinen beschouwd kan worden als parklandschap, is het zeker een ideale biotoop voor de goudvink. Bovendien staan er, vooral in Heidepark, nogal wat berken, die nu eenmaal voor onze inheemse soort een bijzondere aantrekkingskracht hebben. Het bleek ook al spoedig dat de soort 's winters over het gehele gebied verspreid voorkwam.

Minder eenvoudig was het om vast te stellen of hij hier broedde. Toch geloof ik aan de hand van gegevens uit de periode tussen eind april en begin augustus van elk van de afgelopen jaren, dat dit wel het geval is. Daarbij wil ik vooropstellen dat door mij geen enkel nest is gevonden, wat niet zo verwonderlijk is, omdat de goudvink zodra er blad aan de bomen zit, een zeer verborgen leven leidt en in de zomer bovendien veel minder geluid geeft dan in de winter. Verder ben ik helemaal geen "nestenzoeker". Wel weet ik van het hoofd van de plantsoendienst dat er jaarlijks een of twee paar broeden in de gemeentekwekerij in Bilthoven Zuid. Hier volgen enige van deze gegevens. Op vaste punten in Noord, vooral om Heidepark en ook in de omgeving van mijn eigen huis worden in de zomer elk jaar goudvinken gesignaleerd. Begin mei 1961 zag ik bijv. een prachtig gekleurd mannetje, dat een bedelend vrouwtje voerde. Ook verschijnen er eind juli en begin augustus nogal eens stellen met een of meer jongen in mijn tuin. Verder zie ik elk jaar in september tijdens trekwaarnemingen in Heidepark op dezelfde plek dagelijks "families" van 4 à 6 vogels. Pas in oktober komen invallen van vogels van buiten. Zo was er in Heidepark medio oktober 1966, behalve de geregelde bewoners, plotseling een troep van ca. 15 stuks, die in de loop van november weer verdwenen was. Een en ander heeft mij ervan overtuigd, dat er jaarlijks ettelijke paren in Bilthoven Noord broeden, die in de herfst en winter worden aangevuld met exemplaren van buiten. Daarom vraag ik mij af of de zinsnede, die in bijna elk Nederlands vogelboek voorkomt: "Zeer zeldzame broedvogel in Noord en West Nederland", wel helemaal juist is.

Een tweede vraag die zich voordoet naar aanleiding van mijn winterwaarnemingen is, of de 's winters gedurende korte of langere tijd hier verblijvende exemplaren wel allemaal inheemse exemplaren zijn. Hierbij doel ik niet op de duidelijk grotere noordse variëteit, die overigens in maart 1962 ca. drie weken lang in de de Bilt is waargenomen.

Ik heb nl. in de loop van mijn waarnemingsperiode exemplaren of groepjes exemplaren gezien, die zich bepaald anders gedroegen en ook wel anders gekleurd waren dan onze eigen vogels. Om enige verschilpunten te noemen: de plaatselijke bevolking fourageert bijna altijd in de toppen van berken of bijt knoppen van heesters en komt zelden op de grond, behalve om te drinken. Slechts eenmaal op ca. 300 waarnemingen heb ik enige exemplaren om de grond zien fourageren op een fietspad onder berken na een flinke storm. Kennelijk was er toen veel zaad op de grond terecht gekomen.

Nu heb ik in februari 1966 een dag of tien een mannetje in de voortuin gehad, dat uitsluitend in de besneeuwde hei fourageerde en heizaad at. Een verklaring zou kunnen zijn dat de bejzelde takken van de heesters in de border hem niet erg aantrokken. Er kwam echter nog een afwijking bij, nl. de betrouwbaarheid. Als je stil bleef staan, kwam hij tot op 2 à 3 meter naar je toe. De kleur en grootte waren hetzelfde als van onze eigen exemplaren.

Begin december 1961 ontdekte ik twee mannetjes in de berken en bleef

staan om hen te bekijken. Beide kwamen afzakken tot 2 meter boven mijn hoofd, alsof zij nieuwsgierig waren. Eén ging later zaden van een distel uitpluizen.

Nog een derde voorbeeld: er bevindt zich op het ogenblik (februari 1967) een troepje van drie mannetjes en drie vrouwtjes op ongeveer 100 meter van mijn huis. De grootte is hetzelfde als van de inheemse soort, maar de mannetjes hebben een uitgesproken oranje borst en wang, terwijl de vrouwtjes wat valer van tint zijn dan de onze. Enige exemplaren fourageerden tussen de afgevallen bladeren langs de weg en vlogen op, toen zij mij zagen, om weer neer te strijken in lage struikjes op een meter boven de grond. Eén vrouwtje zat te pikken in een sparretje op ongeveer 2½ meter hoogte. Ik zag haar op een gegeven moment met een bruin velletje van de nieuwgroei van de spar in haar bek zitten.

Het feit dat de vogels afwijkingen vertonen, hetzij van gedrag hetzij van kleur, doet mij in deze gevallen denken aan trekkers uit Scandinavië of Duitsland. Tijdens een vakantie in Zuid-Duitsland viel mij ook de oranje kleur van de mannetjes op. Trouwens Makatsch in *Die Vögel in Haus, Hof und Garten* noemt de Duitse vorm, wat grootte en kleur betreft, een tussenform van *pyrrhula pyrrhula* en *pyrrhula coccinea*. Ook haalt hij Niethammer aan, als zeggende dat de goudvink in N.W. en Midden-Duitsland zowel zwerf- als trekvogel is. Braaksma, Knippenberg en Langenhoff hebben in „Enige broedvogels in Noord-Brabant” (Limosa 1963, p. 112) al gesteld, dat in Noord-Brabant 's winters trekkers uit andere landen rondzwerven.

Het zou interessant zijn te vernemen of de goudvinken in Scandinavië en Duitsland zich in hun eigen biotoop ook anders gedragen dan de onze. Zijn er in andere delen van ons land 's winters waarnemingen gedaan over afwijkend gedrag van de goudvink? Zie daar enige van de vragen, die ik mij gesteld heb naar aanleiding van mijn eigen waarnemingen.

Dr. J. de Lange, Mozartlaan 15, Bilthoven